

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra a 2. sz. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenként 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt. Ára évfolyamra 3 ft. o. é. Hirdetési ár: 5 hasábjos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. é. minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik. A nyilvántartási cikkek sora után 20 kr. előleg bekielése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középposta, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési felhívás

K. KÖZLÖNY

1866-ik évi folyamára.

Előfizetési ára:

Egész évre 12 forint o. ért.

Fél évre 6

Évfolyamra 3

Tisztelt előfizetőink az előfizetési pénzeket kiadónk STEIN JÁNOShoz (bel-középposta Stein könyvkereskedése) méltóztatásuk beküldeni, hol a pontos szétküldésről gondoskodik van.

A „K. Közlöny” szerkesztősége.

Kolozsvár, jan. 7.

(D.) Midőn ezen cikkünk napvilágot látandó, Erdély kronikájába egy nagyfontosságú nap lesz feljegyezve, ugyanis akkor fog felolvasatni a cs. k. apostoli Főlségének azon legfelsőbb leirata, melynek folytán Erdély törvényhatóságai föl lesznek szólítva, hogy teljesítsék azt, a mi 18 szomorú év alatt minden alkotmányos érzésű ember egyedüli politikai óhajta volt, s küldjék el képviselőiket a magyar királyság közös országgyűlésére.

Mily örömdetés izenet volna ez nemzetünknek, ha az akadályok legyőzve volnának, melyek legelőbb vágyainknak útját állják, s sorsunkat az idők fejleményének változó körülményeitől függővé teszik.

Igy is — mert hisz a remény a politikai meggyőződésnek leghűb barátja — azoknak a kik megfontolják, mily nehezen kioldandó a kormány-engedmények midőn nagy aggodalmakat vet fel a múltak emlékezete s a jövő bizonytalansága, s midőn az ovakodó politika minden hajszálnyi lépést nagy tapogatódzások s fenntartások s hátra és előtekintések közt tesz előre; vigasztalódni lehet azon legujabb körülményekről, hogy a többség meggyőződésének — habár nagy fenntartásokkal is — engedett; s Erdélynek s Magyarországnak módot nyujtani sietett, azon ezélda, hogy a birodalom nagy kérdéseinek megoldása felett a jogfolytonosságnak ha nem is teljes alapján, legalább positiv törvény által formulázott keretjé közt szólhasson.

Borongó előhírek előzték meg a legfelsőbb kegyelmes leiratot, mondvák hogy Erdély folyamodása visszautasított, hogy a kolozsvári gyűlés utasítva lesz az unio feltevélinek részletes megvitatására s meghatározására; habár e kívánat lehetősége a dolog természetében rejlik, miután az oly sokáig termőnállott alkotmányok összeállításának processusa a rendre tárgyalandó törvényhozási s reorganisatioi kérdésekkel, szintén csak rendre folyhat le. De hányszor nem tettek a kormányok főként nem rendes időkben oly problémákat, melyeket megoldani nem lehetett; s mi minden nem történhetik még az ég alatt?

Néhány napig tartott a nyomozó lég, míg a hírek tisztulni kezdetek, s ekkor éppen nem minden van megnyerve, de meg van adva a kiindulási pont törvényszerűsége, ott szólhat Erdély képviselői a sorsa fölött eldöntő kérdésekhez, a hol szólani egyedül érzi magát illetékesnek, s osztozik a törvényhozás gondjaiban azon rég nem látott testvéreknél, kikhez szíve mindig vonzotta, s kikkel mindig egyet érzett.

Meg lesz a testvéri találkozás egy üdvös és holdigító egyesületre, melyen a közös birodalom népei örvendenek, s a dinastia európai barátjai megnyugvással, ellenségei irigykedéssel tekintendek, vagy meg lesz a testvéri találkozás egy újabb és szívtépő búcsúra, hol csak egy kézsorítás, és vissza kell újból süllyednünk a provisoriumok talán még nyomozásból nemeinek gyötrelmeire!

Ki jósolhatja meg ma, hogy melyik jövendő vár hamarabb reánk, midőn minden attól függ, ha sikerülni fog-e a birodalom nagy kérdésének megoldása, melyet a dinastia bizalommal tett le a magyar királyság zöld asztalára, s mely elé a nemzet szintén az alátvalói hódolat bizalmával siet, de megkötve mindazon törvények által, melyek országos függetlensége, s évezredes állami életének alapját képezik, s hol ha átídomítások történhetnek is, de az alából mit sem vehetni el az egésznek kockázata nélkül.

Magyarországnak áldozni kell igen sokat, de kettőt fel nem áldozhat: függetlenségét és a becsületét. Ezt mondá újvíz tisztelőihez mostani végzetünk embere: de a mi nekünk soknak, igen soknak fog tetszeni, a mi részünkről talán oly sok leendő, hogy egy merészebb, elszántabb s talán gondolatlanabb hangulat az annyit ígértőre „haza áruló”-t kiált: az csekély lehet azokra nézve, kik annál is többet követelnek, s kik a hatalom birtokában levén annyit egyezni nem fognak.

Ki tudja, ha midőn a nemzet áldozatkészége annyira elérte a netovábbat, hogy azon túl már csak a politikai lelkiismeret tövisi állanak, melyek közt csak elverzeni, de politikailag cselekedni a nemzetre nézve lehetlenség, nem fognak-e a követelő érdekék a még tovább terjeszkedést sürgetni, a hol már a nemzet életérének kellene vértelen? s ki tudja, vajon ha midőn a nemzet elérni hitte az áldozat lehetőségének véghatárait, nem marad-e még fenn egy kis tér, hová áldozatkésziségevel még tovább terjeszkedhetett volna, s melyet ha be nem látott, talán oly következmények sulyosodnak a nemzetre, melyekért az unoka is vádolni fogja a nagyapák rövidlátását?

Ember, világ, nemzet, élők és utódok itélete alá állanak most az ország képviselői, a legnagyobb ember is megdöbbenhet feladata előtt, s kételkedhet saját meggyőződésében, s szintén aggodhatik a század filozófiája felett, mely a materialismus befolyása miatt a szellemről a profétai ihletseget már elvittatta s az ember az Istenben csak mint igazságtévőben és gondviselőben, de mint politikusként s törvényhozóként csak önmagában bizhatik.

Ily hangulattal állunk részünkről azon nagy feladat szemlélése előtt, mely cikkünk megjelenése s a közvélemény felszólít egy oly politikai missióra, a melynél nehezebb missioi nem voltak az erdélyi diplomatáknak a középkor zivataros napjai óta.

A politikai menyország kapujához vezetettünk, de itt oly feladat az ár, a mi nemcsak tőlünk függ, s a miről nem tudhatjuk, hogy teljesíthetése tehetségünk határai közé tartozik-e?

Egy fogalmat kell élő létező lényre teremteni, mely, mint alakatlan eszmény létezik a napi politikában, s melyet közös ügynek neveznek. A törvény szól róla, de még soha sem formulázta, az idő a gyakorlatban folyvást vitte tovább a fogalmat, de az nem jött összeütközésbe a birodalmi népek érdekeivel, a kik autokratia alatt éltek, nem a kormány-felelősség fogalmával, a mely oly laza volt, hogy magát az alkotmányt sok részben árnyékká tette. Változtak az idők, a közös korona alá szövetkezett nemzetek alkotmányos életéhez jutottak: a kormány-felelősség elve erősebbé tette az ősi alkotmányt, mely mellett a kormány a trón stabilitásának biztosítékot keres. Ki fogja meghatározni a kölcsönös követelések, s kölcsönös engedékenységek azon ne továbbját, a meddig menni, és a hol megállapodni, s megnyugodni lehet?

Es egy újabb problémát kell megoldani, megnyugtatóni nemzetiségeket, a kiket nem mi hitünk fel a nyugtalankodásra, kiknek mindent megosztani készek voltunk, a mit magunk birtunk, csak a királyi állam állami jogát nem, a mely nélkül államot összetartani, kormányozni, törvényt hozni, alkotmányt fejleszteni teljes lehetlenség. Ki fogja meghatározni a meg nem nyugvás jogosultságának körvonalát, ki fog ítéletet hozni oly követelések ellenében, melyek Európa egy állodalmában sem merültek föl, s hol ugy a nemzet, mint kormány európai tények s vivmányok tekintélyére nem hivatkozhatik?

Es im e Seylla és Charibdis közt kell átevezni Erdélynek az egység azon tévpartja felé, melyen innen időrongált hajóján megmaradása nem lehet. A legfelsőbb leirat értelmében ezen kérdések sikeres megoldásától függ, hogy Erdély, mint a forrás tövéhez jutott Tantalus évszázados szomját enyhíthesse.

A kormány a főségi leirat által megadta nekünk a tér azon kis szögletét, mely minket a magyar királyság kebelében meg-

illet s mondhatjuk-e valjon, hogy tájékozva vagyunk annyira a reánk váró kérdés természetében, hogy a reánk váró eredményről vagy eredménytelenségről ítéletet hozzassunk.

Erdély politikája ott végződött, a hol az unio kezdődik; ez volt törekvésünk, ez tanulmányozásaink s vitatkozásaink főcélja; s im előttünk áll a közös kérdés, melyre nézve csak egy törvényt visznek leendő képviselőink az anyakirályság zöld asztalára, az 1791-ki VII. törvényezikket, mely azt mondja, hogy csak a közös dinastia együtt birtoklására, és a kölcsönös oltalomra nézve áll fenn az egyesülés köztünk, s Austria közt a pragmatica sanctio szerint; az 1744-i 3-dik törvényezikket értelmében.

Ebből kell nekünk a közös kérdés egész újabb fölmerült teoriáját megfejteni, s meghatározni, hol szűnik meg e törvényadta jog ruganyossága, a melyen túl, ha erőltetjük, el kell magának a jognak szakadnia, mely az osztrák tartományoktól független s különvált állásunkat biztosítja?

Nem esünk ugyan e nagy feladat előtt kétségbe, mert nagy biztosításokat bir a nemzet a trónról, el van ismerve a pragmatica sanctio, s ezzel meghatározva általános körvonalokban a birodalmi közösség azon jelleme, mely a királyság s császárság közti dualismus jogait körvonalozza. Mély politikai belátás, higgadt megfontolás, erős ítélet s helyes megkülönböztetések kérdésen kívül elvezetnek a nagy kérdés nyitjához, ha segédül jön a kölcsönös bizalom és jó akarat, ha megszűnik egyrésztől a hódítás, vagy másrésztől az állami szabadság túlkövetelése, s az elemekre való felosztások eszméjéről visszareitenni képesek leendnek azok, a kik éppen ez eszméhez oly sok nemzetiségi vérmes reményeket kötöttek.

vetkezhető zord torkok, az unióból reánk körtorsággal kell védeni azt, a mit feladni nem lehet, Magyarország függetlenségét, és a becsületet, de nem bizakodva túl a reánk nézve kedvezőbb idők ígéreteiben, higgadt igazságérzettel kell arra hatni, hogy ezen idők ne csak ígéretek maradjanak, s midőn a nemzet törvényhozása itél a törvények és az időviszonyok felett, oly önzéstelen, és tisztá itéletet tudjon mondani, melyben a felsőbb bíró, az európai szabad népek itélete is meg fogja tartani út.

Jogakadémia.

(D.) Az államtudományok általános fejlődését az Európa szerte meghonosult democraticus eszmék önkint vonták maguk után. A vasut s gőzhajózás által az európai társadalom minden egyes nemzettagjai kereskedelem s pénzürekek folytán szorosabb viszonyban jövének egymáshoz, a világnak önkint kell haladnia jelesen az igazságszolgáltatás egyformásítása felé.

Ezenkívül az államéletben mind fontosabb szerepet játszó az államgazdaságt, többé már a politikai képezettség nem határozható csak a hazai magán büntető és közjogok tudásában.

Ismernünk kell az európai tényezőbb nemzetiségeket, igen a velünk közös birodalom intézvényeit, ismernünk kell az európai államok háztartását, pénzügyvitelét, s általában államgazdaságát.

Iskoláink régibb tanrendszereiben a jogfolyam a hazai törvényeken kívül a római törvény tanulmányozásában határozódott, s jogi gyakorlataink teréről a királyi tábla szolgált.

Az osztrák törvények behozatalával egyszersmind, hogy azon rendszer magának rendelkezhető erőket teremtsen, csakhamar megállapíták Erdélyben is a székely jogakadémiát.

Benne egy oly intézet létesült, hol a fiatalok a magasabb jogi tanulmányokra térnyert.

Habár azon perczek célját, mely annak akadémiát létesíté, nem oszthatjuk, s az egy időben túl is élte magát; de a jogakadémiák fogalmának honosultát hazánkra nézve üdvös predménynek mondhatjuk.

Az ország központjától félre eső Székelyben létesített jogakadémia azonban inkább

ama vidék szász és oláh lakóira lehetett befolyással.

A mutatkozott szükségesség létesíté a kolozsvári jogadémiát, miáltal a magyar, oláh vagy egyes elem nyert egy közelebb eső központot a törvény tanulmányozására.

Miután a törvények tudása nemcsak azokra nézve szükséges, a kik államszolgálatokra törekcszenek; de szükséges minden polgárra nézve, hogy a különböző életviszonyok közt tiszta tudomással birjon azon kölcsönös kötelezettségeknél, melyek által egyedül fentartható a társadalmi rend, igen természetesen éppen a jogtanodáknak kell leghozzáférhetőbbeknek lenni a társadalom számára. Az újabb intézkedések által éppen a székelyföld maradt el részben hátrányban, a mely ekkor legkitünőbb előnyben vala, a mennyiben a mellett, hogy pár főiskolájában jeles jogi tanszékekkel bírt, egyszersmind legkitünőbb városában volt felállítva a királyi-tábla, mely régi rendszerünkben a jogakadémia helyét pótolta.

Igen könnyen felfogható így mekkora veszteség érte a székelyföldet, midőn a főtanodai jogtanszékek eddigi szervezetükben képteleneknek lőnek nyilvánítva, s az országos szolgálatokra való képesség a jogakadémiák átutalását feltételezi.

A székelyföldtől távolos és költséges városokba helyeztetvén el a fennállított jogakadémiák a szintoly tanulmányok mind túlépedése miatt szegény székelység már az anyagi körülményeknél fogva is el van zárva attól, hogy a kívánt jogi kiképződéshez juthasson.

De az országos intézmény hiányait a felekezeti buzgalom sietett kiegészíteni s az év. ref. zsinat nem tehetett üdvösebb s mélyen behatott horderejű elhatározást, mint midőn arra jött, hogy Maros-Vásárhelyre saját erején állítson fel egy jogakadémiát. Között nem hittekezetet buzgalma itt egy melrosvásárhelyi jogakadémia teremtése a székelyföld minden felekezeti lakóinak közös érdekévé vált.

Es ez érdek egyszersmind olyan, a mely sem a magyar királyság, sem az osztrák állam érdekeivel nem áll összeütközésben, mert mielő nagyobb téren tanulmányozzák a törvényt, annál inkább terjed a polgárok jogfogalma, s ezáltal a rend és társadalmi jólét természetesen gyarapodik.

Ugy hisszük, hogy a M. Vásárhelyt létesítendő jogakadémia nyilvánossá kijelentése kértelt sem szenvedhet, annyival kevésbbé, mert nálunk az összes nevelés a hitfelekezetek autonómiájának körébe tartozik, s a kormányzásnak csak annyi követelése lehet, hogy a kiket a hitfelekezetek az államszolgálatra képesekké akarnak nevelni, azokat az állam céljaival s szükségével megfelelő tantárgyakra éppen úgy elkészíteti ugyanazon tanrendszert szerint, a mint ez az állam által létesített akadémiákon történik.

S. miután már a zsinat azon elhatározása, hogy az eddigi jogtanszékek helyett egy jogakadémiát állítson, éppen azt jelenté, hogy a hitfelekezet egy jogakadémia egész folyamának eleget fog tenni; ugy annak létre jövetelében legfeljebb a hitfelekezet iskolai alapjainak anyagi viszonyai, ha fognának hátráltatólag hatni.

E hiányokan azonban, annál kevésbbé aggodhatunk, mert ezen intézetnél a hitfekezeti buzgalom mellé a nemzetiségi buzgalom is csatlakozik.

Ezen jogakadémia az összes székelyföldi lakok érdekében áll; s ezen terület minden polgára nagy köszönettel tartozik a ref. szent zsinatnak, hogy ez eszme nagy szükségét belátva, azt annak felkarolását s kivitelét eszközölni törekedett.

Néhány év tünit azonban az óta el, hogy ez eszme fölkaroltatott, s kivitele a korlát-nokság akkori alárendeltsége, s a bécsi Untertrichts-rath beavatkozásai miatt mind mostauig halogatott.

Remélni lehet, hogy a mostani kormány, melynek létesülése az eddigi elnyomási rendszer tiltakozásának látszik, s mely az autonómia joga mellett annyiszor nyilatkozván legkevésbbé korlátolhatja a vallásos autonómiának európai kötések által is szentesített jogait, tért fog engedni a ref. hitfelekezet

által megindított intézkedések üdvös kifej-
lésének, s úgy a székelyföld is talán nem-
sokára egy jól szervezett jogakademiá-
hoz jut.

Nem tudjuk, hogy ma ezen kérdés minő
stadiumban áll, annyit említettünk volt tavaly,
hogy az Unterrichtsraht által inspirált ak-
kori kancellaria, oly ellenvetéseket tett, a
melyeknek alaptalanságát a főconsistorium
igen könnyen kimutathatta. Reméljük azon-
ban, hogy most, midőn ő Felsége méltányos
tekintetbe vétetni rendelte a magyar király-
ság autonómiáját, ezen a székelyföldre néz-
ve oly fontos kérdés is új lendületet vesz, s
a rég óhajtott siker örömét megérendi.

Országgyűlési tudósítás.

XII. Országos ülés január 9-dikén.
A jegyzőkönyvek felolvasása után, elnök ő
exclja jelenti, hogy a királyi biztos ő exclja egy
átrát mellett a legfelsőbb leiratot megküldötte, me-
lyeket azonnal fel fog olvastatni.

Az átrátban a kir. biztos ő exclja azon meg-
hagyással küldi a karoknak és rendeknek a kir.
válasz leiratot, hogy felolvasatása után az elnök a
gyűlést azonnal napolja el.

Ezután a szokásos három nyelven felolvasa-
tott a Kegyelmes királyi leirat, a mint következik:

5580. sz.

ELSŐ FERENCZ JÓZSEF

Istennek kegyelméből austriai császár, Ma-
gyar-Cseh, Halics, és Lodomerországok
apostoli, ugy Lombardía, Velence és Illyria
királya, Austria Főhercege, Erdély Nagy
Fejedelme és Székelyek grófja stb.

Királyi egybehívásunk folytán 1865-dik évi Szt.
Andráshó 19-kére Kolozsvár szabad királyi váro-
sunkban összegyűlt Kedvelt Erdély Nagy Fejede-
lemségünk országgyűlése tagjainak üdvöt és ke-
gyelmünket.

Folyó évi Szt. Mihályhavának első napján kelt
Királyi Leiratnál fogva Kegyelmesen inditva érez-
vén Magunkat, Titeket Kedvelt Hivaink, folyó évi
Szt. Andráshó 19-kén Kolozsvár szabad királyi vá-
rosunkban megújítandó országgyűlésre meghívni.
Mi ezen országgyűlés tanácskozásának Kizárólagos
tárgyán az általunk mindig érintetlen hagyott, Ked-
velt Erdély Nagy Fejedelemségünknek Magyar Ki-
rályságunkkal egyesüléséről szóló 1848-dik évi
I-ó törvényeknek revizióját tűztük ki.

Folyvást fenáll jelen év Mindszenthó 6-kán
kelt, királyi Leiratunkban is nyilvánított, mindájt
künk, hogy magyar kir. koronánkkal szoros benső
kapcsolatban levő kedvelt Erdély Nagyfejedelemsé-
günk államjogi viszonyainak nagyfontosságú kér-
dése kielégítőleg oldassék meg.

Ujabb komoly tanácskozások folytán, folyó
évi Karácsonhó 18-ról kelt legalázatosabb felter-
jesztésünkben kiemelték Erdélynek Magyarorszá-
gunkhoz szorosabb csatlakozásának politikai és nép-
gazdasági fontosságát, egyúttal Erdély különböző
nemzetiségi és vallási érdekeinek helyes méltány-
lása által vezérelve Bömches Frigyes brassói kö-
vetnek a száz nemzet érdekében és Hosszu József
kolozs megyei követnek a román nemzet érdekében
tett szabályzott javaslatait a közös országgyűlés
eleibe leendő terjesztésre ajánlották, és ezekhez
képest görög keleti érsek báró Saguna András és
a szebeni követ Rannicher Jakob és társainak kül-
önvéleményeit is mellékeltek.

Kérésüket meghallgatva, és nehogy az őz-
szes monarchiát érdeklő államjogi kérdések meg-
oldása balasztást szenvedjen, megengedjük, hogy
Magyarország jelen koronázási országgyűlését, mely
azon kérdések szabályozásával foglalkozand, ked-
velt Erdély nagyfejedelemségünk, érdekei megőrzése
végett az 1848-ik évi választási rend és mód szer-
int képviselői által megküldhesse. (Az eredeti szö-
vegben szóról szóra így áll; — de látezik, hogy
csak tollhibából. Szerk.)

Midőn azonban Erdélynek ezen országgyűl-
lési képviselőségét megengedjük, ez azon határo-
zott nyilatkozat mellett történik, hogy ezáltal az
éddig kibocsátott törvények jogi érvénye változást
ne szenvedjen.

A két ország végleges egyesülését, mely csak
a magyar koronához tartozó országaink egymás
közti, valamint ezeknek a birodalomhoz államjogi
viszonyainak szabályozása alapján valószínű, eze-
ken kívül még kedvelt Erdély Nagyfejedelemségünk
országos külön érdekei méltó tekintetbe vételéből,
a különböző nemzetiségek és vallások általatok is
méltányolt jogigényeinek biztosításától és a köz-
igazgatást illető kérdések czél szerinti szabályozásától
tesztük függővé.

Tekintettel ezen elhatározásunkra, a jelen or-
szággyűlést további intézkedésig elnapolandónak ta-
láljuk.

Egyúttal rendelkezünk az iránt, hogy a ma-
gyar királyságunkban most folyamatban levő koron-
ázási országgyűlésre küldendő erdélyi képviselők
megválasztása haladék nélkül fogantatba vétessék,
valamint kellően intézkedünk az iránt is, hogy a k.
hivatalosoknál azon osztály, mely az 1848-ik évi
magyarországi VII. t. czikk első pontja által a fő-

rendi táblán ülésel és szavazattal felruházott,
minél gyorsabban Pestre meghívassék

Kikhez egyébiránt császári, királyi és nagy-
fejedelmi kegyelmünk, és kegyelmességünkkel ál-
landóan hajlandók maradunk.

Kelt birodalmi szék- és fővárosunkban, Bécs-
ben, december hó 25-ik napján, Urunk 1865. uralko-
dásunknak pedig 18-ik évében.

Ferencz József.

Gr. Haller Ferencz.

Ő császári kir. apost. Felségének saját
parancsára

gr. Teleki Miklós.

Elnök ő exclja kijelenti, hogy úgy a királyi
biztosi izenet, mint a legfelsőbb kir. leirat tartalma
és meghagyásához képest ezennel a jelen ország-
gyűlést elnapolja.

Zeyk: Kéri elnök ő excltját, hogy a leg-
felsőbb leiratot méltóztatassék dictaturára kiadni,
hogy a képviselők hozzászólhassanak, mely ké-
rest tőbben felállítás által pártolnak.

Elnök: Sajnálja, hogy a KK. és RR. ebbeli
óhajtatást nem teljesítheti. A legfelsőbb rendelet és
a királyi biztos ő exclja utasítása után, e kérdés
ben kezei meg vannak kötve.

Zeyk: Kéri, hogy előbbi kívánata jegyző-
könyvre vétessék legelőbb.

Elnök: Miután a kérdéses nyilatkozat a naplő-
könyvben benne lesz, szóló kívánságának elég lesz
téve.

Elnök felszólítja az ítélemestert, hogy a mai
gyűlésről szóló jegyzőkönyvet azonnal szerkezzse
össze, hogy hitelesítették.

Rövid szünet után a jegyzőkönyv elkészültvén
felolvasatott, mire elnök ő exclja egy velős beszéd-
ben, — a mit lesz szerencsénk teljes szövegében
közölni — a rendektől elbocsúzik, s őket családi
tűzhelykőhöz vissza bocsátja, kifejezvé az egyszerűs-
mind, hogy a rendek kívánatahoz képest bódoló tiszte-
ltket a kir. biztos ő excljának meg fogja vinni.

Ezzel a gyűlés eloszlott, s a képviselők búcsu-
tisztelgéseket tettek meg ő excljánál.

Vázlatok a székely nemzet alkot- mányos életéből.

(Folytatása és vége.)

Mint láthatni, még mind a régi kiváltságok;
de már többé nem a maguk tisztaságukban; nagy
mértékben megcsönkítva, módosítva és megszorítva.
Itt már a só ára is tetemesen növekedett, abozké-
pest, a midőn minden székely egy zsák zabért any-
nyi sót vihett el, a mennyi neki tetszett, s nem
csak házisükségére, hanem azt megáztatva, a földet
nem egyedül a nemzet tulajdona, hanem a fidesz
is jogot tart hozzá, midőn annak törvényéről, ha
nem is egészen önkényt, de nagy mértékben tet-
szése szerint rendelkezik. De másfelől még többről
is meggyőződhetünk, ugyanazon törvényekben
olvasva, hogy: „az mely emberek akármely rendbe-
liek legyenek az székelyek között, kik az elmúlt
sedítőt támasztották, auctori voltak, mind azok,
kik fogva vannak, mind azok, kik bűdosnak, meg-
büntessenek az ő bűnök szerint, először meginqui-
raltatván ő nagysága, de marhájukban senki otthon
sákmányt ne tegyen, se sárcaltatni ne merje.“

S alább megint: „A kik pedig . . . ezután
afféle sedítőt, támadást tennének, azok mind fejen-
ként jószágukat elveszszék és örök hitelenségben
maradjanak. Ennekutána is, ha valaki közülök,
vagy főnemes, löfő vagy paraszt ember contra sta-
tum publicam et principis erigálna magát, tehát
azon hitelenségnek poenájával büntetessék.“

A mint ezekből is látjuk, a régi ő kiváltsá-
gok a fejedelmek által is kisebb-nagyobb mérték-
ben még mind respectáltatnak, de már még sem
oly sérthetetlenek, mint korábban valának. A régi
jogokat még most is elismerik bizonyos határok
között, de egyszerűs mind ezen határokat átlépve, a
legnagyobb jogsértéseket is részről törvényesnek
nyilvánítják. Az idők, mint látjuk, változtak, s evel
egyszerűs mind a jogok és kiváltságok is, a nélkül
azonban, hogy azt az inkább érdeklő fél jogosnak
elismerte volna, vagy azoknak bármily kis mérték-
beni változtatására a legkisebb megegyezését is
adta volna.

De fájdalommal kell megvallanunk, hogy ezen
jogtiprás hova tovább, mind általánosabb kezdett
lenni. Patakként ontották a vért, azon vért, mely-
nek minden csepjét meg kellett volna őrizniök,
azon vért, a melyt csak jogtiprás, zsarnoki önkény
ontatható ki. Ott látjuk például egyedül Báthori
Zsigmond alatt a kolozsvári, szamos-újvári és gyalu
vénapokat. „Báthori Zsigmond — mond Kővári —
— is felnőtt német gyomorral és olasz szívvél. At
veszi 1588-ban“ a kormányt, ismét eldobja, kifut
s majd gyilkoltatni visszatér, vagy is, mint egyil
történet írónk mondja: mint a trójai lovat behoz-
zák vesztőkre. A török ellen akart menni, szükség
lett a székelyekre, de ezek még híven emlékeztek
a szabadság napjaira, hibeiben a kolozsvári p.
azon 7 óráig büszkődött testekre, hibeiben a 3
székelyre, kiket Báthori István előbb megcsönkít:

1) Lásd „Erd. Tört. Adtk.“ I. 290—291. l.
2) Székely honról 84. lap.
3) Báthori Zsigmondnak atyja, Báthori Kristóf ugya-
még 1581-ben meghalt, de Zsigmond ekkor még csak 9 évi
levél, uralkodni csak 1588-ban kezdett.

tott s úgy kísérteté a szamosfalvi bitófára más ok-
tatására, mintha szabadna embert eszközöl, mások
példájára kioztatni. Sértő volt büszke nyakon a
járóm, s most Zsigmondtól egyelőre csak a pénz
adót tagadták meg azon esetre, ha csakugyan föl-
kellene kelniök. 1595-ben táborba száll 24,000 nyi
Feketealonnál; a surlódásban ismét föllángola a
szabadság érzelmé, s megízénék Zsigmondnak, hogy
mint szolgák éppen nem, mint szabadok örömmel
harczolnak fejedelmökért. Zsigmond kényszerítve
volt; serge csekély, a Feketetenger felé dühöngött
a pogányság, s így ezen háború alatti szolgálat
némi termék adó, születendő fiának örögréget által
a székely ismét székely leve. Megesküvének hit-
ségére, s azonnal siettek törni Zsigmond utait Ha-
vasalföld felé. — És mi lőn végre is jutalmuk?
A Fejérvárt tartott országgyűlésen a rendek, mert
a primorok ellen lázongtak, „meghatározzák: hogy
e közép régi ura alá visszatérjen. Visszatért, de
mint fáradt oroszlan kalitkájába.“

Ezután a székelyek szabadságainak elnyo-
mása s újbóli visszaállítása csaknem naponta ismét-
lődött. Így 1599-ben november 20-án a fejérvári
országgyűlésen Mihály vajda ismét visszaadja ne-
kik azt; de főleg azért, mert a gyergyói és csiki
székelyek oly feltétel alatt állottak volt hozzá,
hogy visszanyerve szabadságukat, engedessék meg
nekik az udvarhelyi várnak — Székelytámadt —
mely gyalázatjukra építettett vala, lerontása. Tud-
juk ugyanis, hogy János Zsigmond az 1562-diki
nevezetes végzések után a nép egyrészt a főbkek,
másrészt pedig a görögényi, szentléleki, udvarhelyi
és várhegyi várak alá rendelte volt, s hogy a né-
pet annál inkább féken tarthassa, mind ezeket le-
hetőleg megerősítetté őrséggel látatja el. Ekkor
alakítottát Péter Gábor által az udvarhelyi vár-
rátok klastromát is erősséggé, a mi megtörténvén
az új várnak „Székelytámadt“ nevezetet adtak.
Nemkülönb Hármaszéken a várhegyi dombra a
„Székelybánya“ nevezett várat is ekkor építették,
a melyet hasonlólag a többihez a nép megfektezé-
sére őrséggel láttak el.“

Az 1600 mart. 7-diki országgyűlésen megha-
tározatott, hogy a háromszéki székelyek, kik Já-
nos Zsigmond idejében jobbágyokká lettek volt, a
Mátyás király által elismert szabadságukba léphe-
senek vissza, de az örökösön vagy zálogban vett
jóságok a nemeseknél maradjanak; a közrendnek
pedig a szabad költözködés megengedtetett. „Ebből
is látszik — mond erre vonatkozólag Kállay — hogy
sok veszett el a régi székely szabadsághól; mert
ugyan abban az esteudobben, hogy Mihály vajda
megveretett, Léczfalván országgyűlés lesz, hol a
székelyeknek megmaradt kevés szabadságuk is fel-
adották, csak a magyaroknak és szászoknak enged-
tetett meg a fegyverhordozás; e mellett a tőlük
lerontatott várhegyi és udvarhelyi várak felépíté-
sére kényszerítették.“

Az 1602-ben december 10-dikén tartott or-
szággyűlésen Bástia újból fölmenti a székelyeket
az adó alól, s végzésbe ment, hogy a földes urak-
nál csak a régi és azon jobbágyok maradjanak
meg, a kik önkényt lettek jobbágyokká. Ettől fogva
aztán 1650-ig még a primorok és primipilusok job-
bágyai sem fizettek adót, kivéve a városiakat. Azon-
ban az ország különös szükségeire többször adtak
segédelmet: így például 1603-ban az egyházi ne-
mesek 32, a primipilusok 10, a közép pedig 5
denárt; 1607-ben mind három rend személyesen
hat hat denárt. Ezen adó alól föloldoztatásuk me-
erősítettet az Approbata Constitutióban; azon-
ban 1658 óta az adó növekedvén, a székelyok is
rászorítottak az adók egyrésztének fizetésére. 1691-
től kezdve 1705-ig önkényesen fizettek a más
két nemzet fölsegítésére; 1714 után a nemesi rend
kivételével újra adó alá esnek. 1750-ben az ország
összeiratott, s 1754-ben a bethleni adórendszer el-
készültve, 1755-ben már a jószágos székely neme-
sek a vármegyei armalistákkal egyenlővé lőnek.
1791-ben II. Leopold ugyan az egyházi nemesek
és armalisták fölzsabadítását királyi propositióvá
teszi, ez azonban a székelyek adózásán mind nem
változtatott; mindamellett is, hogy a kiket a fegy-
verfölvételés adóza talált, adozóknak is hagyá,
míg nem végre I. Ferencz 1802-ben a katonás-
kodó székelyeket ideiglenesen fölmenté az adó alól;
azon szabad székelyeket pedig, a kik nem eléged-
tek meg a nemzeti levéltelen nemességgel s egy-
házi nemesek kívántak lenni, azokká tévé.

A fennebbiekben látók a székely nemzet ősi
szokásait, kiváltságait, törvényeit és azon folytonos
küzdelmeket, melyeket vívnia kellett, hogy ama ki-
váltságait, törvényeit — legalább részben — fen-
tarthassa. Még hátra volna nemzetünk életéből ne-
hány nevezetes momentum tárgyalása — a lipoti
hitelvé, mely a többi erdélyi nemzetek és lakosok
jogaival együtt a székelyek jogait is megerősíti,
kiadása következtébeni jogviszonyok mikénti ala-
kulása; a székelyeknek Mária Terézia alatti (1774)
határörökké tétele által létrejött nagyszerű válto-
zások stb. egész a legújabb korig, az 1848-ban
hozott és a törvényesség minden kellekével állított

1) Kővári: Székelyhonról.
2) Erdélyi Trtt. Adatok I. 265. l.
3) Kállay: Historiai értekezés a nemes székely nemzet
eredetéről stb. 108. lap.
4) Apr. C. P. III. Tit. 76. §. 14.
5) Lásd: Gomulské végzéseit.
6) Székelyhonról 108. l.

és szentesített törvényekig —; azonban ezt, ha
nem is éppen a czél szerinti tekintetből, de min-
denesre a kényszerűség által mellőzhetőnek vél-
jük, s még pedig egyfelől azért, mert értekezésünk
terjedelme különben jóval túlhaladna azon tért, me-
lyet ezen lapok tisztelt szerkesztője ilyenmő érte-
kezéseknek, a legjobb szándék mellett is, enged-
hetne; másfelől pedig, mert ezen korszak eszmé-
nyei és küzdelmek honfaink előtt — azt hisszük —
ugy is annyira ismeretesek, hogy a nagy közön-
ségre nézve kevés olyat foghatnánk mondani, a
mit már egész az unalomig ne hallott volna. S
habár — látszólagosan — nem nagy is az összefü-
gés a fennebb vázoltak- és a jelenkor között, mind
azonáltal bátran merjük állítani, hogy ezen vázla-
tunk némi utmutatóul szolgálhat jelen helyzetün-
kben, és figyelmeztethet arra, hogy jelen magatartá-
sunknak szükségkép milyennek kell lennie, ha jó-
vónket nem akarjuk megsemmisíteni.

Meggyőződhetünk ugyanis a fennebbiekből
arról, hogy mi mindig alkotmányos, saját jogaink-
kal bíró nemzet voltunk, minthogy szabadságunkat,
függetlenségünket biztosító jogainkat, alkotmányu-
kat soha, de soha föl nem adtuk; s így tehát azok
jogilag ma is éppen ugy léteznek, mint léteztek
századok előtt. De fájdalom mind ezek dacára is
kénytelenek vagyunk bevallani — hisz egész váz-
latunk nem egyéb, mintegy folytonos küzdelem föl-
tárása, hol jogaink, szabadságaink védelmében tip-
ratánk le — hogy annyi századon át csaknem min-
dig az önkény és zsarnokság ulti küzdelmek fö-
lött diadalát, minthogy egy magunkra nem valának
elég erősek. De éppen ezért azon tanúságot kell a
fennebbiekben meritenünk, hogy jövének egyetlen
biztosítéka a Magyarországi unió. Mert míg egy-
felől ősi alkotmányunk, kiváltságaink, jogaink oly
annyira össze vannak kuszálva, a hatalom által oly
annyira ki vannak eredetiségükből vetkezve,
hogy azt, még kevésbé bonyolodott körülmények
között is, mint a jelenlegi, sem volnának képesek
annyira kifejezni, hogy mindnyájunk jólété, függet-
lensége és szabadsága biztosítva lehetne általa;
addig másfelől ezredéves törvényeink és jogaink
is csak erre utalnak. Ugyanis mi az unióban nem
egy új — 1848-ban rögtönzött — hanem több, min-
egy ezredéves és századokig sérthetetlenül fenállott
szerződést látunk. És most szabadságunk, függet-
lenségünk akkor virágozott legnagyobb mértékben,
midőn az unió még sérthetetlenül állott, önként kö-
vetkezik, hogy szabadságunk egyik legfőbb bizto-
sítékán az uniót kell szükségkép tartanunk. És
ez nem csak rólunk — székelyekről — hanem Erd-
ély minden alkotmányos és szabadságot, függet-
lenségét szerető nemzetéről — legyen az román,
magyar, magyarországi, egyiránt áll. Né-
zünk csak vissza Erdély múltjára: az önkény, a
zsarnokság, a nyomor, az inség, az isteni és em-
beri jogok tiprása, a vallási és családi személyek
feldúlásai mikor rágódtak legnagyobb mértékben
Erdély minden népein? nemde, midőn Magyarhon-
tól el valánk szakítva? Tagadni meritek ezt? ak-
kor vegyék elé történeteinket s hasonlítsátok össze
a Hunyadiak korát a honi fejedelmek korával,
és pirljatok!

Tehát még egyszer ismétlén: Erdély függet-
lenségének és szabadságának egyik legfőbb bizto-
sítéka — a jövendőre nézve — a Magyarországi
unió; s minthogy ez ősi alkotmányunkon, törvé-
nyeinken alapul, tehát már ennél fogva sem adhat-
juk föl az uniót; mert való az — a történet számta-
lan példában bizonyítja — hogy bukják el egy
nemzet bár százszor, ha jogai mellett ernyedetlen
és kitartólag küzd, s ha életerét saját maga nem
metszi föl, százszor fog phöniként új életre kelni,
és százszor lesz képes ujult erővel új csatát vívni.
A nemzet, mely multjára támaszkodhatik, s mely
azt föl nem adja, mely jogai mellett, habár az erő-
szak vas karjai nehezülnek is föltötte, mind annyi-
szor, a hányszor csak teheti, fölállal, nem vesz-
het el a földszínéről, annak élnie kell, annak jö-
vőjének kell lenni. Az önkény, a vas erőszak ha-
lomra löetheti, börtönbe hurcoltathatja az egyese-
ket, de a nemzet azért élni fog, élni fog, ha a
tisztá erkölcsben megmaradt, ha sarkalatos jogairól
könnyelműen le nem mondott. Így maradt meg a
székely nemzet is annyi küzdelem teljes századok
folytán, sokszor elbukva bár, de mind annyiszor,
mint a felánczolt oroszlan, mely magát kipihenve,
és új erővel, új elszántsággal küzdött és ismét csak
küzdött, s ha leveretett, büszkén, önértettel kürt,
önérettel szenvedett, „azonban — mint Kővári
mondja — nem volt gyáva a szenvedésben, s
hatalmasan fölállal többször a jog és vértiprás
ellen.“ Tehát csak multad példáját követve, ne
csüggedj és akkor élni fogsz, élned kell oh népem!

Különfélék.

Lapunk mai számát a szokottnál későbbben
veszik t. olvasóink, azon okból, mert be kelle
vannunk a mai gyűlést, hogy teljes szövegben hozha-
sunk a nap fő eseménye, a kegyelmes kir. leiratot.
Bécs udvari köreiből beszélük, hogy oly
esemény előjelei mutatkoznak, melynek egyformán
fognak örövendeni a monarchia összes lakosai.

1) Székelyhonról 108. l.

* Csütörtökön Konti Fanni jutalmul „Tíz leány és egy férj sem“ című kedvenc operet-je került színe a közönségnek. Konti Fanni, mint a társulat egyik legbuzgóbb szorgalmi tagja méltán számoltak a közönség partfogására.

* A múzeumunk jeles conservatora Hermann Ottóval a következő embertelen téttről részünk tudósítást:

Helybeli lapjaink valamelyikében a múlt nyár folytatás megírta volt már valaki, hogy a nagyreményű kolozsmonostori ifjúság az átvonuló idegeneket nyelvküldéssel és bizonyos — különben csak ülésre használt — testrészt mutogatásával szokta üdvözölni. A minden udvarból előtörő két-három kuvasz sem marad ilyenkor téltlenl, de az ereszt alatt pipázgató gazduram inkább gyönyörködik a megtámadott idegen baján, mintsem hogy cerberusait beszólítsa. No de ez csak hagyján, máshoz is értenek mestereleg! A múzeumunk rendes vendégeinek jó ismerőse, a kis állatsoport bohóca: a róka, Sylvester estéjén csak észre veszi, hogy láncza elszakadt. Mintegy négy lábnyi lánczdarabbal nyakán utnak indul a koma, kivergődik a kapun s elmegyén éjnek idejében Kolozsmonostorra, a hol egy udvarban megvonnul. A gazduram újév reggelén észre veszi vendégét, megragadja a lánczot, a szegény, tehetetlen állatot fejfelé egy gerendára akasztja és — — — elevenen megnyuzza. Mulatságnak már ennyi is elég volna; de halljuk a végét: a róka szívós életű állat, kiállja a vérlázító procedurát s a kin-gerendáról lehontra a reményteljes ifjúság kifakadó kacaja és örömrivalgása között még pár lépésnyire eltántorog, összerogy és lassú kinok közt kiadja páráját. — Hej! szép dolog a jó pap! Az érdemes gazda tulajdonképpeni nevét is ki tudtuk hozni, t. i. Bogár Simon, de azt is, hogy a helységben „Popu“ név alatt is ismeretes. Ilyen állatkínzásért Angliában legkevesebb 6 hónapi börtönt kapna az illető.

Kolozsvár, jan. 4-én 1866. Hermann Ottó.

* Dráguss Károly, kit lapunk múlt számában előlegesen is ajánlunk közönségünk figyelmébe, teljesen igazolta a hozzá költött reményünket legközelebbi fellépéssel „Hamlet“-ben. E szerepet átgondoltabban, több tanulmány, helyesebb plaszticitással rég nem láttuk színpadunkon; a mit annyival később örömmel jegyünk fel, mert Dráguss egészen szerényen minden zaj nélkül jelent meg színpadunkon. A közönség minden felvonás után zajos tapsokkal hívta ki, mi okvetlen a mellet tanuskodott, hogy az első fellépés jó hatással folyt le. Hangja gyöngye, de nem kellometlen, repertoírja pedig oly széles, hogy közönséget hiszünk tolmácsolni, midőn a szerződését ajánljuk az igazgatónak. Öröndött mindenki, hogy a sok baktatás után egy Shakespearei darabban a czimszerepet sugó nélkül is hallhatuk. Legközelebb „III. Richard“-ban lép fel. Kíváncsian nézünk fellépése elé.

* Egyenesen Innsbruckból azon örvendetes tudósítást veszünk, hogy egy felsőbb rendelt el-törölve a fegyverengedélyeket Magyar-, Erdély-, Horvátország, Slavonia és a határvidékeken jövőre mindenki szabadon tizheti vadász-szenvedélyét, a nélkül, hogy engedélyt, illetőleg fegyverjogot kel-lene hosszas utakon eszközölni. E jöhrt Tyrol leg-első fegyvergyarosa Peterlongo úrtól veszünk, kinek jeles gyarából Pesten is van raktár.

* Ki nem emlékezik az öregebb bécsiok közt — írja egy ottani lap — azon délczag ala-kokra, kik 1848-ig az urnapi kőmenetek s egyéb ünnepek alkalmánál a császár díszőrségét szol-gáltak? A magyar marsfiak, sárga ezü t rojtu csiz-mákban, vörös magyar nadrág és dolmányban, vál-laikon tigris bőrrrel s fejkön kőcsagforgós kalpagal nem találták párjukat egész Európában a mi dísz s a káltragyórványt illeti. Victoria királynő testőrsége, valamint Lajos Fülöp gardé municipale teljesen elhomályosult a magyar testőrség mellett. Mária Terézia által a magyar nemes ifjúság ma-gasb kiképzetése végett alapítva, az intézet egész 1848-ig fentartotta magát, s annak újabb életbelép-tetése, hír szerint, nyomon követendő az államjogi kérdések megoldását. Min halljuk, az udvari lovas csendőrségnél előforduló üresedések nem fognak betölteni, miután az azok által eddig teljesített szolgálatok egy részét a magyar testőrség látandja el. Az alapítványi oklevélben, mely Pozsonyban 1760-ban nyomtatásban jelent meg, a magyar test-őrség „nobilitas turma praetoriana Hungarica“-nak mondatik; az intézet kezdetben 120 nemes ifjura volt számításra, második József császár azonban e számot felénnyire szállította le. Második Lipót ismét visszaállította az eredeti létszámot, később pedig az alap elégtelensége miatt ismét 72-re, sőt még e számon alól is leszállította.

* Bethleni idős gróf Bethlen Mik-lós a „P. N.“-ban felszólítja Bolnait ki legköze-lebb gr. Bethlen Miklós aláírásával adott ki egy röpiratot, hogy ezental tegye műve alá írói nevét (Bolnai) is, vagy legalább „ifjabb“ — minden le-hető tévedések elkerülése végett.

* (A.) Több oldalról lett fölemlítve, hogy kívánatos lenne, miszerint az egyes megyék és vá-rosook a pesti országgyűlésre gyakorlat és tapaszta-lás szerzés végett joggyakorló ifjakat küldjenek. Je-len rendezetlen helyzetünkben ez sok nehézséggel járván, örömmel jegyezzük föl a kezdeményezésnek azon szép példáját, melyet S z e g e d lekes közö-nösége ez irányban tanúsított. A „Szegei Híradó“-

ban olvassuk, hogy az ottani kaszinó-választmány egy aláírási ívet bocsájtott ki, hogy az azon be-gyűlt összeget a fölküldendő joggyakorlók fentartá-sára fordítsa. A szép eszme eredménye az lön, mi-szerint lehetővé tétették a választmánynak a folya-módó 8 ifju közül 3-át szavazás útján választatni, kik az eddig begyűlt összeg tekintetbe vételével ha-vonként 35 frittal fognak ellátatni, mihelyt azonban az aláírások azt lehetővé teendik, ezen összeg 40 frittal fog kiegészített, s ha a szükségelt összegben túl még több iratnék alá, ugy egy negyediknek föl-küldése is elhatározott. A fölküldendő ifjak kö-telesek lesznek a kaszinó-egyletnek betenként egy írásbeli dolgozatot küldeni, a melyek az országgyű-lés napi tárgyalásait kivéve, mit a lapok terjedel-mesen közölnek, csak is elveik és saját önálló né-zeteik s fölfogásaik tárgyát fogják képezni, s elha-tározott, hogy az ifjak ebbeli teendőikre vonat-kozó jegyzőkönyvi kivonattal láttassanak el. Az el-ső ilyenmő közlés a „Sz—i H—ó“ mellékletben közli. Díszrendő eljárás, és valamint ez az ifjúsá-got munkásságra ösztönzi, ugy más részről példa gyanánt szolgálhat, hogy minél többen utánozzák azt. Ngyon kíváncsot, hogy e részben Erdély es maradjon hátra.

— (Necrol.) Bodó Dávidné, született nagy-pestényi Alsó Mária önmaga, valamint egyetlen gyer-meke Sándor, ugy számos rokonok nevében fáj-dalmas szívvel jelenti szeretett férjének, a gondos apának és jó rokonnak karthnai Bodó Dá-vidnak e folyó évi november 25-kén esti 10 óra-kor, élete 87-ik évében, öregségi elgyengülés miatt történt kimúltát. A gondviselés hosszas földi léttel ajándékozta meg az üdvözöltet, mely őh mily ke-veseknek szokott részükbe jutni! és ő ismerte is ezen hosszú élet köteleit: mint nemes Hunyadme-gye k. perceptora, és mint a dévai ev. ref. egyház hasznos gondnoka, sok éveken keresztül szolgált hazájának, vallásának; mint józan élelt munkás családfő lankadatlan buzgalommal gondoskodott azok-nak jólétéről, kiket Isten reá bízott, mint ember, örömben és bánatban, Isten iránt bizalommal, társai iránt szeretettel teljes keblet hordozott. Csoda-e ha ilyen élet után csendes kedéllyel nézett szembe a végórával, hisz ő birta az élet koronáját a lélek nyugalmát, de mi mély fájdalommal hajlunk meg a mulandóság vastörvénye előtt. Porlandó részei e fo-lyó hó 27-ik napján délután 3 órakor, az ev. re-formátusok gyászszertartása szerinti ünnepélylyel fog-nak letétetni a dévai ev. ref. temetőbe. Béke lebeg-jen porain, üdv legyen lelkével!!! Déva, 1865 no-venber 26.

Nyilatkozat.

A „P. Napló“ idei január 4-iki számában, Marosszékre nézve egy követi combinatio hozatott nyilvánosságra huszonegy befolyásos és független állású férfiú aláírásával.

Ezen combinatióban Tolnay Gábor és állított vannak felállítva jelölték a két követi állomásra. Közbejövén azonban azon körülmény, miről azon tisztelt barátainknak talán még akkor nem lehetett biz-tos tudomásuk, miszerint id. gr. Teleki Domokos ur ő mlta felkértevényt ugy nyilatkozott, hogy ha egy marosszéki népebb conferentia ő mlta szem-élyében állapodnék meg, az ottani követjelölté-ge, s megválasztatása esetében a követi mandatumot elfogadni kész; személyes tudomásom levén arról is, hogy azon férfiak, kik honfias figyelmüket reánk fordíták, hazánk azon nagyérdemű államféria iránt őszinte tisztelettel viseltetnek; meg vagyok győződ-ve, hogy Marosszékon ma már csak egy másik követjelöltben megállapodásról lehet szó.

Kötelességemmé válik ennélfogva tisztelt ba-rátaimat feloldozni azon kellemetlenség alól, hogy jelöltjeik közt magok választanak, s chezképest köszönetet mondva irántam kintintett figyelmökért, visszaadom lovagias szavukat, s kinyilatkoztatom, hogy szülő törvényhatóságom értelmisége lehető egyetértésének s ez alapon egy az idők komolysá-gához illő zajtalan és higgadt választásnak, sem előbbi választási combinatiók s abból kifolyt erköl-csi tartozások jogán, sem másképp utját állani nem kívánom, s nem fogom.

Kolozsvárt, január 7-kén 1866.

Dózsa Dániel.

Politikai hírek.

Angolország. London, jan. 2. Párisi tu-dósítások szerint Montholon követnek egyik titkára fontos sürgönyökkel érkezett a francia fővárosba. Johason előnk panaszkodik, hogy a francia kor-mány folyvást szaporítja Mexicóban levő haderejét; a további csapatállások beállítását a washingtoni kabinet a reselvt magatartás első feltételétl köti ki.

A „Times“ némely párisi és berlini lap nyilatkozatait Belgium függetlenségéről gyannaknak találja, azonban kevésbé fel egyenes vezélylőt a külföldről, mint inkább maguk a belgák benső párt-raszakadásától. „Lipót kormány“, fejezi be, „két-ségítvül a megpróbáltatás ideje lesz a belga nem-zetiségre nézve. A legközelebbi néhány évnek ha-lározni kell, vajjon a függetlenség tartós őaja-e a népnek, vagy vajjon a vonzerő, melyet egy nagy nemzet kis és törzsrokon népekre határain gyako-rol, erősebb-e? Hasztalan volna e poutra nézve vé-leményt mondani. Semmi sem oly nehéz, mint egy idegen nép rajóti őbjait ismerni, tanítani, és leg-

hatalmasabb őstőneit kitalálni. Itt még a legjob-ban értesültek is reménytelen ellenmondásban mu-takoznak. Azt hiszik, hogy a belgák véleményeik-ben megoszlottak. Bizonyára erősen ragaszkodnak az alkotmányos szabadságokhoz, melyeket az előbbi király oly bölcsen méltányolt; irtóznak ez emberek a francia-praefectek gazdalkodásától, a mélyen fájjalják, ha egy ellenállhatlan hatalom ked-veért, egy szerencsétlen menekültet körükből el kell űznök. A miveltek bevittek az intézményeket, me-lyeket maguknak kívirtak, s ha az ultramontánok a parlamentáris rendszert a legnagyobb próbára te-zik is, valószínűleg mégis őszintén ragaszkodnak ahhoz. Azonban a francia nemzetiség fénye mégis elvakítja a nép nagy részét. A munkás osztályok nevezetesen a fiatalabbak, farsádság nélkül enged-nék magukat rábeszélteni az annexálás helyeslé-sére. Azután vannak kereskedelmi érdekek, melyek-nek előnyt nyujtana az egyesülés Franciaország-gal. Belgium iparának igen sokat kellene nyerni, ha Franciaországban 40,000,000 lakóssával piacot kapna, nem is szólván a francia gyarmatokról a világ minden részeiben. Franciaország növekedő kereskedelmével s felhalmozódó tőkéjével, ipar vál-lalatokat létesít Európa minden vidékén, s már az új világ felé is utat tört magának. Külföldön a fran-czia capitalistákat, miután erős és tevékeny kor-mány van mögöttük, engedményekkel s mindenféle kedvezményekkel fogadják. Ha tehát a belgák e nagy államhoz tartoznának, készen találnák az utat a meggazdagodásra. A védelem, melyet egy fran-czia utlevél szerez, az utazónak külföldön minde-nütt lényeges hasznára van. A világon kevés or-szág oly tökéletesen méltányos és civilisált, hogy egy belga benne ép oly biztosan érezhetné magát, mint egy francia. Egy szóval, száz ok van a mel-lett, hogy inkább akarnak egy nagy, mint egy kis államhoz tartozni. Ehhez járul a befolyás, melyet Franciaország intelligentiája minden évben nagyobb mértékben gyakorol. Belgiumban a miveltsz osztály megtesz mindent, hogy a honi nyelv miveltését fen-tartsa, s nincs hiány néhány tehetségsűs irőben sem, kik még e nyelvet használják. Azonban szűnyedése és enyészete már csak az idő dolga. A francia-nyelv már Belgium igaz nyelve, s a nyelv ilyen esetekben befolyást gyakorol a nemzetiségre. Hol ily ellentétes elemek működnek, nem lehet másképp, minthogy egy a függetlenség, mint szintén a be-kebelezés híveinek oknak van ügyük győzelmét re-mélni. A kérdést magának a nemzetnek kell meg-oldani érdekei szerint, azonban hitv volna a nyilván-os becslést ellen, ha Poroszország vagy más va-lamely hatalom arra akarná használni az új kor-mány-ido kezdetét, hogy egy példányosított kormányt s egy ártatlan népet zavarba hozzon.

Franciaország. Páris, jan. 1. A hétfői „Moniteur“ jelenti: Metternich herceg tegnap, a császári herceg számára Bécből küldött Sz. István rend átadásakor ezeket mondá: Az austriai császár azon van, hogy a francia trónörökös idejekorán ismerni tanulja az őszinte érdekeltséget, melylyel ismnyában Austria viseltetik és viseltetni meg nem szűnik. Napoleon császár megköszönte e lépést, mely őt — mint mondá — mélyen meghatja; azután hozzátévé: A császári herceg mindig örömmel fog visszaemlékezni a szives hajlandóság e magas bi-zonyítványára, mely oly uralkodót jó, ki iránt atyja őszinte barátsággal viseltetik.

Páris, jan. 2. Hire szállong, hogy a tar-tományi alkotmány Velence számára ki fog hir-dettetni, mely azonban kivételesen semmit sem fog változni a katonai törvényéseket illetőleg.

A parlamentü ellenzék a mexikói beavatkozás ellen, teljes erejéből szándékozik fellépni a legkö-zelebbi ülészek alatt. A párisi képviselők már tar-tottak értekezletet Marienél s az a meglepő a dolog-nál, hogy a császárnak van ezen parlamenti had-járathoz való késztlődésről tudomása, és korántsem mutat miatta neheztlés, sőt ugy gyaníttatta volna, hogy jobb szereti a francia részéről keletkezhető nyomást, mint ha idegen részről jönne.

Olaszország. Florenz, jan. 1. A hiva-talos lap jelenti: A király tegnap fogadta a bajor követet, Hompesch grófot, ki átnyujtotta megbiza-tási iratát, s a bajor király nevében szerencsét kívánt a királynak, a királyi családnak, s Olasz-ország felvirágzásának. A király erre ugyanazon kívánságoknak adott kifejezést Bajorországra nézve is, és hozzá tette: Ön mindig készen fog találni engem arra, hogy a visszaállított kötelékek meg-szilárdítására ezen két ország között, melyek arra hivatják, hogy barátságban éljenek, minden lehetőt megtegyek.

Németország. Hamburg, jan. 1. A „Hamb. Nachr.“ hivatalos tudósítása szerint végre folyóvá tétettek a Schleswig lakossága által a po-roz katonaság részére tett szolgálatok kárpótlására szánt pénzek, s a lakosság enyhítése tekintetéből a megszálló csapatokból két ezred vissza fog menni Poroszországba.

A „Köln. Ztg.“ londoni távütrönye szerint az évi bevételek két millióval haladják meg a költ-ségvetést, s a kiadások kevesebbé ütöttek ki a költségvetésnél. Gladstone az 1865-kiekhez hasonl adóenyhítéseket javasol. Czébirányos eregelyszállítást várhatni. Bonar követési titkár a müncheni brit követésnél Bécsbe menend. Az Olaszországgal kereskedelmi szerződés felett folyt alkudozások zárjegyzőkönyvében egy hely fordul elő a mely-

ben a ratificatiók kicserélése attól feltételeztetik, habogy Olaszország elismeri Lauenburgnak Porosz-országhoz csatoltatását.

Berlin, jan. 2. A „Zeidler. Corr.“ írja: Oroszország mint baltinermelléki hatalom, nagy érdekek viseltetik a hűsége kérdése iránt. A con-servativ Poroszország Oroszországgal mint conserva-tiv tartalék hatalommal sokkal előbb fog egyetér-tésre vergődni, mint viszálykodásba esni. Osztrák-olasz egyezés van kilátásban, melyet a pápa hely-ben hagyna, és a melynek alapjául Olaszország status quo-ja szolgálna. Poroszország hivatalos ellen-csinyt akar elkövetni, annak kinyilatkoztatásával, hogy tekintve Porosz- és Oroszország barátságos viszonylatát a hűsége kérdésének megoldására ajánlatos eszköz lenne a Góttorp-öröklési jog.

Köln, jan. 2. A „Köln. Ztg.“ szerint Napo-leon császár határozottan kijelentette, hogy a mi-ramarei szerződést fentartja. Ellenben Newyorkból jelentik, hogy Montholon francia követ tudtára adta a washingtoni kormányak, miszerint a fran-cziák melőbb kivonulnak Mexikóból.

Azon zuavok; kik Martinique szigetén lázong-tak s a köztársaságot élötték, Vera-Cruzban legott partraszállításuk után lefegyvereztettek. Mexiko-ban a császár általános njonczozást rendelt el.

Oroszország. Sz. Pétervár, dec. 28. A „Journ. de St. Petersburg“ tegnap egy talányosított hivatalos cikkben a törökországi viszonyokkal fog-lalkozik, kiválólag az egyesült Moldva-Olahországgal és Bolgárországgal. Felhossa külföldi lapok nyomán azon hirt, hogy „Kuzza egy idő előtt a Porta alóli kibontakozását, s az egész Kelet keresztén-ségének föllázítását tervezte; mely terv Bolgáror-szágban megette hatását, s most egy török lap Oroszországot vádolja a terv elterjesztésével. Ha-nem az nem igaz; de feleselő demontükbe nem bo-sátkozhatik cikkíró, mivel az effélék gyakran szoktak előfordulni. Azt mondja tovább ama cikk, hogy Oroszország nem zavarhatja össze a fejed-lemségeket, s azok mostani kormányát, mert a fe-jedelemségek iránt mindenkor a legnagyobb jó aka-rattal viseltetett, míg a kormány a legnagyobb za-varcsinálással, az egyházi és állami javak elfecsér-lésével stb. vádoltatik. Oroszország nem akarja a népet feleletre vonni azon forradalmi kísérletekért, melyeket kormánya vitt vége a nép ramása. Oroszország, mely mindenkor kész volt jó tanácsot adni, most sem vonná meg jó akaratát a hospodártól, ha csak némileg is megfelelné a hivátásnak, mely reá bízott; ha a nép jólétére békéjére töre-kednek. Oroszország csak őrlőne, ha a hospodár újabb szabadságokat nyerne a portától, melyek az ország autonomiáját tágabb alapra helyeznék. Azon-ban bekövetkeznék mégis azon eshetőség, hogy megkérdesse: ki van szomszédóságban? független és így tetteiről felelős állam-e, a mely kérdőre vonható, mihelyt szomszédaira romlást hozhatna, avagy a porta szuverainitása alatt levő kormány, melyért a portát illeti felelőség a szomszédok irá-nyában. A vallási kérdést illetőleg a szerződések alapján joga van Oroszországnak követelni, hogy az egyoldalú és igazságtalan eljárás által ne dön-tessék el. Bolgárországra vonatkozólag békét és oszndel kíván Oroszország, — de nem bíri csön-det. Semmit sem őhajt kevésbbé, mint a véros őszettközéseket, akár nyomasott rendszabályok, akár a keresztények fölkelése által idéztetőnek azok elő, sem a keresztényiségnek, sem Török-or-szágnak, de még Európának se volna haszna oly harcából, a hol annyi versengő szenvedély működ-nék. Kuzának sem lenne abból — ha ugyan elég vakmerő lenne arra törekedni — más haszna, mint az, hogy nagyobb zajjal bukne le, mert a kelet nyugodtságáról gondoskodó hatalmak nem tűrnék meg őt azon állásban, a melylyel oly rutul viszály-szállt.

Sz. Pétervár, jan. 2. A „Journal de St. Petersburg“ megzafolja azon híreket, melyek sze-rint a védhatalmak Görögországban beavatkozni szándékoznának. Főlemliti az eddigi törekvének eredménytelenségét, és mondja: A közbelépés can-pán erkölcsi lehet; a védhatalmak együttes nyilat-kozata valószínűleg tövös befolyást gyakorolna az egészséges elemeknek a fejedelem személye körüli csoportosítása által. Ez volna azon egyedüli csel, melyre a diplomaiai testület törekedhetnék.

Sz. Pétervár, jan. 2. A „Journal de St. Petersburg“ megzafolja azon híreket, melyek sze-rint a védhatalmak Görögországban beavatkozni szándékoznának. Főlemliti az eddigi törekvének eredménytelenségét, és mondja: A közbelépés can-pán erkölcsi lehet; a védhatalmak együttes nyilat-kozata valószínűleg tövös befolyást gyakorolna az egészséges elemeknek a fejedelem személye körüli csoportosítása által. Ez volna azon egyedüli csel, melyre a diplomaiai testület törekedhetnék.

Ujabb. Madrid, jan. 4. Aranuezben és Ocanában két lovas ezred jan. 3-án reggel föllázadott. A parancsnokok és a tiszték na-gyobb száma nem vesz részt a mozgalomban. A tengerészminister erős hadosztálylyal legott üldözöbe vette a fölkelőket, kiknek élén Prim tbk áll. A fölkelők rendetlenül vonul-tak vissza, látszólag, hogy a cuenzai hegye-ket elérik. A nép nem vesz részt a moz-galomban, melynek így semmi fontosság sem tulajdonítatik.

Newyork, dec. 23. A „Comercial Ad-vertiser“ egy washingtoni távütrönyt közöl, mely szerint a francia csapatok három hó-nap alatt teljesen oda hagyják Mexikot.

Bécs, jan. 5. A „W. Abendblatt“ írja, hogy az osztrák-francia kereskedelmi szer-ződés iránt legközelebb megindítanak az alkudozások.

